

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 1 18 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgávudagar: týsdag, hósdag og leygardag

Lýsingar skulu vera okkum í hendi í seinasta lagi kl. 10 dagin fyri útgávudagin

Útgevandi:
P/f Sosialurin
Abyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller
Fyritaksstjóri:
Krisjan Dahl
Bláðfólk:
Høgni Djurhuus
Randi Jacobsen
Dagný Joensen
Uppseting:
P/f Sosialurin
Prent:
P/f Pressan 1981

Íbúðarneyðin

SAMFELAG okkara er sera væl útbyggt á nógvum økjum. Fiski-flotin sigst at vera heimsins mest nútímans, vegirnir eru vælarsfalt-eradrir (og tilsvarandi vanda-miklir), skúlarnir stórir og glæsi-ligar ítróttarhallir og svimjihallir eru í hvørjum størri plássi. Húsin gerast alt betri og hugnaligari og umsetningurin við innbúgv svarar til umsetningin í einum dansk-um býi uppá 300.000 íbúgar.

HENDAN er tann mynd nógva helst siggja av okkum og okkara samfelag. Tað er bara tað, at álvarssamar rivur eru í hesi mynd og ein tann mest álvarssama er, at tað gerast alt fleiri sum ikki fáa sín rímliga lut í hesum ágóðum. Tað er t.d. heilt ógjøriligt hjá einsamøllum forsyrgjara at fáa sær tak yvir høvdið upp á før-oyska mátan« t.v.s. við at byggja hús. Grundstykkiaprísir, tilfar og byggikostnaður eru so høg, at ein einsamøll inntøka hevur ongan livandi tjans at figgja eini sethús. Úrslitið er, at hóast vælferð og vælstand eru tað fleiri og fleiri, serstakliga einsamallar møður við einum ella fleiri børnum, sum búgva undir vánaligum um-støðum. Ja, mangan eru hesar umstøður so vánaligar, at tær beinleiðis eru heilsuskaðiligar.

HETTA kunnu vit ikki lata okkum lynda. Vit kunnu ikki við teim-um munagóðu ressoursum, vit hóast alt eiga, góðtaka, at eitt heilt ættarlið veksur upp uttan sømilig bústaðarkor. Havnar kommuna hevur fingið eyguni upp fyri íbúðarneyðini, men loysnin hjá kommununi er stórt sæð tann einasta, ið ikki eigur at verða nýtt: eitt kasernbyggjarí úti undir Fjalli. Berjabrekku halda vit uttanfyri, tí har verður húsa-leigan so dýr, at bert tey væl-bjargaðu, kunnu nýta hetta til-boð.

oddagrein

LOYSNIN liggur í einum aktivum íbúðarpolitikki frá landsins síðu. Landið eigur ein íbúðargrunn upp á 16-17 mill. kr. Men higartil hevur knípt við at fáa nakað gagn av hesum grunni. Tað er tí í tøkum tíma, at landsstýrið er farið at ar-beiða við hesum spurningi.

Nevnd er sett at endurskoða leigulógina og lógina um íbúðar-grunn. Vónandi kemur henda nevnd skjótt fram við einum áliti, ið kann verða grundarlag undir einum skilagóðum og rættvísnum íbúðarpolitikki.

HESIN POLITIKKUR má í minsta lagi bera við sær, at landið, kommunur og sosialir felags-skapir í felag kunnu fara undir at byggja íbúðir eftir tí tørvi, sum er til staðar. Hetta merkir: íbúðir til einsamallar forsyrgjarar, ungfólk, pensionistar, brekað, kollektiv og tey, sum ikki hava hug at byggja hús.

HETTA MÁL HASTAR, støðan er vorðin heilt ótolandi og verður einki gjørt nú, so tað okkum til stóra skomm og teim íbúðarleysu til miklan skaða.

jd

Tvær søgur um fólka-ræði og »frælsi«

Í Føroyum eru tvinnar uppfatanir av, hvat satt fólkaræði merkir. Ein metir, at fólkaræði merkir óavmarkað skrivi- og talu-frælsi. Hetta frælsi røkkur so langt, at tú uttan nakra sum helst avmarking mið-vist kann virka fyri van-virðin og háðan av tínum medmenniskjum, og verður á henda hátt stuð-lað undir einum tí vánalig-asta menniskjansliga eginleikanum sum finst.

Annars meta flest onnur, at verður skrivi- og talufrælsi nýtt á henda hátt og til so ella so at forða øðrum fyri at nýta hetta frælsi, so er rætti-ligur vandi á ferð fyri fólkaræðinum sum so.

Tað er ikki neyðugt at hava nakað serligt tjak um hvat av hesum sjónar-miðum er »rættari«. Segan er full av dómum um, hvat tað fyrra sjónar-miðið kann føra til, og hvussu menn annars hava borið seg at mótvægis höttanum móti fólkaræði-num. Her skal verða greitt frá tveimum slíkum søgum:

Ein stutt søga við einum góðum góðum enda

Í 30-árunum fingur ódemo-kratiskar kreftir valdið í ungmannafelagnum hjá danska Konservativa flokkionum. Sum ofta er við slíkum kreftum bekenna sær ikki kulør beinanvegin, so tað gingur nokur ár, áðrenn floksfor-maðurin Christmas Møller fann útav, hvør tað var sum ætlaði at vinna valdið í flokkinum. Formaðurin fyri KU hesa tíðina var Jack Vestergaard, og Christman Møller tók ta mannligu støðu, at Jack Vestergaard sjálvsagt skuldi hava fullan rætt til at virka fyri sínum polit-isku sjónarmiðum, men tað skuldi so ikki vera í hansara flokki. Vester-gaard og hansara menn vórðu tiskil frystir úr flokkinum og endaðu sum nasistar, har teir sjálvsagt alla tíðina hoyrdu heima.

Síðan tá hevur eingin sett spurnartekin við tað demokratiska sinnalagði hjá konservativa flokk-inum og heldur ikki hjá KU.

Ein longri søga við einum ringum enda

Í 1919 gjørdist Adolf Hitler limur í Týska Ar-beiðaraflokkinum, sum seinni gjørdist til Týska Nasistaflokkinn. Hann

byrjaði sum vanligur limir, men fór skjótt at arbeiða seg upp innan-floks, og var í 1921 vorðin tann sum teknaði flokkinn úteftir. Tað vóru tó ikki allir í flokkinum, sum vóru fegnir um hetta. Teir byrj-aðu at seta seg upp imóti honum. Hann var ov ein-ræðisligur, hugsaði bert um egið vald, var ein demagogur, og hevði stórar trupulleikar við at halda seg til sannleikan!

Tá Hitler frætti um hesa andstöðu móti sær, bjóð-aði hann sær til at leggja frá í stundini, um tað var hetta teir ynsktu! Men tá bakkaðu teir beinanvegin. Hóast teir ikki bryggjaðu seg um Hitler og hansara framferð høvdu teir als ikki ráð til at missa hann. Hann arbeiddi jú fyri flokkinn uttan lön, og tað var jú hann sum skaffaði flokkinum atkvøður og stuðul! So uttan Adolf var flokkurin einki verður.

Tá hinir høvdu bakkað hevði Hitler eisini vunnið spælið. Tá tók hann bein-leiðis við leiðsluna av nasistaflokkinum, og for-maðurin inntil tá Anton Drexler slapp at vera »heiðursformaður«, sum var ein formansskapur meira av navni enn gavni.

Frá tað av kundi Hitler njóta óavmarkað skrivi- og talufrælsu. Í sínum dagbløðum »Völkischer Beobachter« og »Der Stür-mer« fekk týska fólkið at vita, hvør tað var sum var orsøkin til allar trupul-leikar í heiminum.

Tað vóru ikki nógv sum tóku hetta í álvara tá, men í 1933 gjørdist Hitler kanslari í eini stjórn, har nasistarnir vóru í minni-luta. Tað at Hitler var í minniluta bæði í stjórnini og í rikisdegnum varð tikið sum ein trygd fyri, at Hitler og hansara flokkur ongan skaða kundu gera, og gekk tað ikki við hesi stjórnini, kundi forsetin jú bara koyra hann frá aftur!

Men nú kom rættuliga til sjóndar hvussu »væl« óavmarkað skrivi- og talu-frælsið hjá Hitler royndist honum. Og fyri at gera eina langa søgu stutta: Áðrenn 1933 var farið var nasistaflokkurin einasti loyvi flokkur í Týsk-landi, og stórt var hetta gjørt uttan at nakar mót-mælti. Í 1935 mistu jødar-nir síni rættindi uttan at nakar mótmælti. Seinni í 30-unum legði hann Eysturriki og Tjekkosl-o-vakia undir seg uttan nakra mótmætið av týdn-ingi. Tað var ikki fyrr enn í 1939, at onnur lond settu seg upp imóti honum í

hansara óavmarkaða hugi at leggja onnur lond undir seg, og tá kundi tað eins væl verið ov seint.

Men innanlands møtti Hitler onga mótmæti. Sjálvt tá tað gjørdist ein idnaður at beina fyri jøðum og øðrum »minni-verdum« fólkasløgum á ein hátt sum søgan ikki kennir likan til, var tað eingin sum so mikið sum mukkaði.

Hetta man vera eitt tað »besta« dømi um hvat óavmarkað skrivi- og talu-frælsi kann føra til. Fært tú nóg langa tíð til at pota niður í fólk, at ávis fólk eru minniverd, so kann hetta gerast úrslitið. So-leiðis var tað í Týsklandi og tað finst einki prógv fyri at vit vildu verið øðr-visi undir somu um-støðum, her í Føroyum.

Adolf Hitler var eingin vandi í sjálvum sær. Tað sum gjørdi hann og hans-ara harkalið til eina van-lukku, vóru øll tey sum bakkaðu fyri honum og sum ongantið tordu at seta seg upp imóti einum politikki, sum tey vistu var skeivur.

Tað skal tó sigast til verju fyri teir, sum gjørdur tað tá, at teir ikki kundu vita, hvat eitt slíkt støðu-loysi fór at føra til.

Tann umferingin kann ikki nýtast í dag.

6.

Profa
máling
besta
dygd

Sámligir prísir

MÍÐBYURIN
TÓRSHAVN
TLF. 16066